

VEIKKO PIETILÄ

Hävinneitten (langanpäitten) historiaa¹

I

Esitykseni lähtökohtana on se silloin tällöin esitetty ajatus, että historiat tapaavat olla voittajien historioita (ks. esim. Hall 1981, 38-39 ja Hänninen 1981, 14-15). Tämä näkyy myös tieteiden historioissa ainakin seuraavilla tavoilla. Ensiksikin ne ovat usein voittajan eli kulloinkin vallitsevan ajatussuunnan näkökulmasta kirjoitettuja esityksiä, joissa historia nähdään vähittäisenä päätyminenä kyseiseen ajatussuuntaan (vrt. Kuhn 1970, 1-9). Toiseksi historioihin pääsevät yleensä kulloinkin vallassa olleet ajatussuunnat kun taas niille hävinneet lähestymistavat usein joko unohtetaan, tuodaan esiin kuriositeetteina tai harhateinä taikka sisällytetään sopivasti tulkittuina osiksi vallinneita ajatussuuntia.

Puhun otsikossa hävinneistä langanpäistä. Tarkoitan tällä tiedotustutkimuksen osalta seuraavaa. Tiedotustutkimuksen historian eri aikoina siinä on ollut näitä ja noita vallinneita ajatussuuntia. Esimerkiksi yhdessä Tarmo Malmbergin ja Kaarle Nordenstrengin kanssa kirjoittamani katsaus suomalaiseen tiedotustutkimukseen (V. Pietilä, Malmberg & Nordenstreng 1990) peilaa meillä eri aikoina vallinneita ajatussuuntia; sikäli se edustaa voittajien historiaa. Kuitenkin näiden vallinneiden ajatussuuntien ohella on jatkuvasti ollut olemassa niistä poikkeavia mutta niiden varjoon jääneitä avauksia (jotka meillä eivät useinkaan ole puhtaasti kotikutoisia vaan monasti kaikuja suuren maailman turuilta ja toreilta).

Näitä avauksia kutsun hävinneiksi langanpäiksi. Tällä en tarkoita, että ne olisivat kadonneita. Esimerkiksi moniin aikanaan 'suurempien jalkoihin' sortuneisiin avauksiin sisältyneitä ideoita on noussut esiin myöhemmin tässä tai tuossa muodossa ja näissä tai noissa yhteyksissä. Eli vaikka nämä avaukset ovatkin omana aikanaan 'hävinneitä langanpäitä', ne voidaan toisaalta ymmärtää tulevaa ennakoineiksi avauksiksi. Ennakoivien avausten ohella on toki avauksia, joissa on pontessia mutta joihin ei vieläkään ole riittävästi tartuttu.

Tarkoitukseni on esittää tässä joitakin hajanaisia esimerkkejä tällaisista avauksista suomalaisessa tiedotustutkimuksessa. Esimerkit kertovat esittäjästään — ts. joku muu saattaisi hyvinkin päätyä eri esimerkkeihin. Esimerkkini ovat 70-luvun loppupuolelle päättyvältä ajanjaksolta. Silti ne avannevät näköalaa myös tiedotustutkimuksen nykytilaan. Esimerkiksi näkökulmani niihin on määräytynyt tiedotustutkimuksen nykytilan pohjalta. Lisäksi eräät esimerkkeikseni ottamani ennakoivat avaukset sisältävät ide-

oita, jotka ovat tämänhetkisessä tiedotustutkimuksessa niin sanoakseni 'kovaa ka-maa'.

II

Kutsun ensimmäistä esimerkkiäni avaukseksi *journalismin tutkimukseen*. Sitä voisi kutsua esittäjänsä mukaan myös Suovan avaukseksi. Suovan mukaanottaminen hävinneitten historiaan saattaa ehkä kummastuttaa sikäli, ettei hänen avauksensa suinkaan ole historian unohtama — esim. edellä mainitussa katsauksessa suomalaisen tiedotustutkimukseen Suova toki tuodaan esiin (V. Pietilä, Malmberg & Nordenstreng 1990). Suovan avausta voidaan kuitenkin pitää tiedotustutkimuksellisesti hävinneenä langanpäänä; sehän jäi täysin 60-luvun alusta asemat vallanneen amerikkalaisen mediasosiologian (Himanan 1975, 80-85) eli positivistis-empiristisen tiedotustutkimuksen jalkoihin.

Suova linjasi 50-luvulla tiedotustutkimusta määritellessään edustamansa sanomalehtitieteen tieteeksi, "joka tutkii sanomalehden työmenetelmiä ja sisällön koostumusta sekä niiden vaikutusta" (Suova 1982 (1956), 27). Nimenomaan sanoihin "tutkii sanomalehden työmenetelmiä" sisältyy avaus *journalismin tutkimukseen*. Avaus ei realisoitunut tuolloin eikä ole realisoitunut oikeastaan vieläkään. Toki meikäläisessä tiedotustutkimuksessa on keskusteltu paljonkin journalismista — näin varsinkin nk. 'suuren suomalaisen journalismikeskustelun' yhteydessä (esim. Hemánus & K. Pietilä 1982) — mutta journalististen työmenetelmien tutkimus — tai edes journalististen tekstien tutkimus niiden journalistisen sommittelun kannalta — on yhä lapsenkengissä. Olisinkin valmis yhtymään siihen Jyrki Pietilän (1990, 29) parin vuoden takaiseen arvioon, että "journalismitutkimus on viimeaikaisessa suomalaisessa tiedotusoppiperinteessä jäänyt vaatimattoman vähemmistökansalaisen asemaan".

III

Toista esimerkkiäni kutsun avaukseksi *joukkoviestinnän rituaaliluonteeseen*. Lienee syytä tunnustaa, että olen itse vähintäänkin osasyylinen tähän avaukseen. Se pohjautuu empiirisiin tutkimuksiin, joita tein yhdessä Pertti Tiihosen ja Kauko Pietilän kanssa vuoden 1965 tv-lakon ja 1967 sanomalehtilakon herättämistä yleisöreaktioista. Tuloksia pohtiessamme päädyimme siihen, että ainakin osalle vastaanottajia viestinten toiminta on tärkeää ei niinkään niiden välittämien sisältöjen kannalta kuin siltä kannalta, että ne solmivat säännöllisen yhteyden "yksilön ja häntä ympäröivän maailman välille" (V. Pietilä 1982 (1967), 50). Yhdessä v. 1967 kirjoittamassani artikkelissa kutsuin tällaista sisältöjä valikoimatta yhteyttä etsivää ja yhteyteen asettuvaa vastaanottotapaa ritualistiseksi (mt., 52-54).

En itse vienyttä tätä avausta eteenpäin eikä se meillä noussut uudelleen esiin ennen kuin Työryhmän (1981) tv-uutisia käsittelevässä artikkelissa v. 1981. Toisaalta se oli ennakoiva avaus yleisemmässä mielessä. Nimittäin sitä mukaa kuin joukkoviestinnän tarkastelu kulttuurin kontekstissa on 70-luvulta alkaen noussut kansainvälisellä areenalla yhä keskeisemmäksi, sitä mukaa myös sen ritualistinen luonne on noussut

yhä tärkeämmäksi pohdinnan kohteeksi. Esim. jo v. 1975 yhdysvaltalainen kulturalisti James W. Carey (1975, 8) luonnehti sanomalehden lukemista "vähemmän informaation lähettämiseksi ja vastaanottamiseksi ja enemmän ikään kuin joukossa olemiseksi"; hänestä uutisen lukeminen on "rituaalinen (...) teko". Sittenkin tämänsuuntainen ajattelu on tullut varsin yleiseksi.

Pidin v. 1967 artikkelissani ritualistista vastaanottotapaa epärationaalina. Tämä on ollut tyypillistä myös myöhemmälle ritualismipohdiskelulle. Asiassa on kuitenkin hyvin tärkeä ero. Näin näet itse ritualismin epärationaalisuuden jotenkin 'patologiseksi', mikä oli kai aika luonnollista tuolloisessa rationaalien yleisradiopolitiikan kehittelyn ilmapiiressä. Myöhemmässä pohdiskelussa ritualismin epärationaalisuus on taas tavattu nähdä joksikin normaaliksi ja vastaanottoon luontojaan kuuluvaksi. Siten lähtökohta on muuttunut: kun itse lähestyin joukkoviestintää ihannetapauksessa rationaalina tiedonvälityksenä, on nyttemmin luonteenomaista korostaa, että tällaiseen lähestymistapaan sisältyy — Dahlgrenin (1985, 84) sanoin — "liioitellun rationalistinen näkökulma", joka ehkä jättää "uutisprosessin keskeiset elementit elää kituuttamaan varjoihin".

En malta olla ottamatta esiin seuraavaa käsillä olleesta avauksesta alkanutta episodina, joka ehkä kuvaa jotakin avausten kohtaloista. V. 1972 McQuailin *Sociology of Mass Communications* -kirjassa julkaisemassaan artikkelissa Nordenstreng (1972, 391) kiteytti avauksen sanoen, että "monille suomalaisille uutisten seuraaminen on pelkkä rituaali" eli että "(m)onet ihmiset seuraavat uutisia, koska saavat näin yhteyden ulkopuoliseen maailmaan (...), jolloin uutisten sisältö on heille vähämerkityksinen". Syytä tai toisesta tämä on saanut David Morleyn (1980, 8 ja 1991, 5) viittaamaan rituaalinäkemyksestä kriittisesti puhuessaan nimenomaan Nordenstrengiin — näin vieläpä tänä vuonna, jolloin tiedotustutkimuksen saavi jo vuotaa yli joukkoviestintää rituaalina tarkastelevia esityksiä. Surkuhupaisaksi asian tekee, ettei Morley näytä osanneen lainkaan ottaa varteen kiteytyksen "pelkkä rituaali" kontekstia.

IV

Kolmatta esimerkkiäni voisi kutsua avaukseksi *yleisön etnografiaan*, vaikkei tällainen käsite vielä avauksen aikoihin 60- ja 70-luvun vaihteessa vielä käytössä ollutkaan. Avausta edustavat muutamat Yleisradion PTS-elimessä tehdyt raportit kuten Pekka Peltolan *Raportti kirkonkylien liepeiltä* (Peltola 1969) ja *Raportti vaalikeskustelujen vaiheilta* (Peltola 1970). Raportit eivät edusta avausta niinkään tematiikaltaan kuin tutkimusotteeltaan, joka lähenee antropologiselle kenttätutkimukselle ominaista: tutkijat kiersivät mopedeilla tai polkupyörällä kylä ja kylänraitteja jututtaen tapaamiaan ihmisiä viestimistä tai "mistä tahansa" (Starck 1968, 1) taikka 'osallistuvasti havainnoiden' kuuntelivat, mitä ihmiset eri yhteyksissä spontaanisti — tai joskus asiaan provosoituina — puhuivat televisiosta ja radiosta.

Tällaisen 'pehmeän' tutkimusotteen poikkeavuus tuolloisessa tiedotustutkimuksessa vallinneesta 'kovasta' otteesta pakotti esim. Peltolan alleviivaamaan raporteissaan, että ne on ymmärrettävä hänen tulkinnoikseen eikä tutkimuksiksi "sanan tieteellisessä merkityksessä" (Peltola 1970, 1). Silti tutkimusote tuotti osuvia havaintoja, esimerkkinä vaikkapa seuraava (Peltola 1969, 13):

Tuntuu siltä, että poliittisia ohjelmia katsellaan ja kuunnellaan enemmän niiden showluonteen ja tavalla tai toisella kiinnostavien kuuluisuuksien kuin ohjelmiin liittyvien asioiden takia. Ainakin poliittisten ohjelmien sisällöstä muistetaan paremmin se kuka pärjäsi mitenkään ja minkä vaikutuksen se ja se teki kuin mistä oli oikeastaan kysymys.

Näissä virkkeissä kiteytyy tematiikka, jonka puimiseen esim. 80-luvun tiedotustutkimuksessa käytettiin paljon energiaa ja paperia.

Vaikka tämäkin avaus hautautui pölykerroksen alle, se ennakoiki silti omalla tavallaan tulevaa. Yhtäältä sen edustamat ideat ovat sukua niille, joista elämäntapatutkimus on sittemmin lähtenyt selvittäessään viestintien merkitystä ihmisten arkielämässä. Kuvanneeko historian lyhyttä muistia vai jotain muuta se, ettei tätä tutkimusta meillä 80-luvulla raportoivassa kokoelmassa *Kymmenen esseetä elämäntavasta* (Heikkinen 1986) PTS-tutkijoiden pioneeripanoksesta näy jälkeäkään.

Toisaalta avauksella on sukulaissuhde 80-luvun kansainvälisillä markkinoilla laajentuneen nk. etnografisen reseptitutkimuksen kanssa (josta ks. Ang 1990 ja Montonen 1990) — vaikkapa vain sikäli, että molemmissa ”puhuvat prosenttilukujen sijasta elävät ihmiset” (Peltola 1970, 1). Toisaalta selvä eroakin on olemassa. Kun PTS-tutkijoiden harrastama etnografia tähtäsi viime kädessä sen selvittämiseen, miten voitaisiin luoda edellytyksiä tiedon rationaaliselle vastaanotolle, niin myöhemmälle etnografiselle tutkimukselle käsitteet ”tieto” ja ”rationaalisuus” ovat olleet peräti vieraita. Niinpä tuo tutkimus on kohdistunut voittopuolisesti populaariohjelmiin, niiden erilaisiin lukutapoihin, niiden tuottamaan mielihyvään jne. (ks. esim. Ang 1985 ja Fiske 1987; uutisten etnografistyyppisestä vastaanottotutkimuksesta ks. Dahlgren 1987 ja Jensen 1987).

V

Jos ensimmäinen tarkastelemistani avauksista liittyy — klassisen kommunikaatiomallin käsittein — lähettäjä-tutkimukseen ja kaksi seuraavaa vastaanottajatutkimukseen, niin loput kaksi esimerkkiäni edustavat avauksia sanoman tutkimuksessa. Näiden avausten avaukseksi lainaan Juha Koiviston ja Risto Suikkasen (1991, 3) hiljattain esittämää huomiota, että diskurssin ja diskurssianalyysin käsitteet tulivat ”1980-luvulla erinomaisen nopeasti osaksi suomalaista puhuttua ja kirjoitettua yhteiskuntatieteellistä arkikieltä”. Näin toki onkin. Silti näiden käsitteiden viittaamaan tematiikkaan löytyy meikäläisestä tiedotustutkimuksesta avaus jo 1970-luvun alusta; kutsun sitä koskevaa neljättä esimerkkiäni avaukseksi *diskurssianalyysiin*.

Avauksen lähtökohtana ovat ongelmat, joihin Kauko Pietilä (1973) törmäsi lisensiaatintyönsä tutkimusaineiston käsittelyssä. Tuo aineisto koostui joukosta verrattain vapaamuotoisella haastattelulla saatuja vastauskertomuksia. Niiden käsittelemiseksi luonnollisimmin tarjoutuva menetelmä oli tietenkin sisällön erittely, mutta ongelmaksi muodostui: millainen. Klassinen assosiativinen erittely — johon Pietilä joutui lopulta pitkälti turvautumaan — osoittautui puutteelliseksi ennen muuta siksi, ettei se ”pysty käsittelemään tekstiä sellaisena eheänä kokonaisuutena, jolla on oma sisäinen logiikkansa ja prosessointisäännönmukaisuutensa, mutta joka samalla on erittäin joustava” (mt., 181).

K. Pietilän (1975) v. 1975 julkaisemassa monisteessa *a Study in the Methodology of Consciousness Research* ongelman ratkaisemiseksi kehittämä menetelmä on diskursianalyttinen sikäli, että se pystyy käsittelemään tekstin lauseita kokonaisuuksina, siis hajottamatta niiden aineksia irrallisiksi alkioiksi kuten sisällön erittelyn assosiativinen malli tekee. Tämä olisi tarjonnut hyvät mahdollisuudet kehitellä diskursianalyttistä tutkimusta edelleen. Tuolloin työ jäi kuitenkin silleen. Tätä avausta ei ehkä voi kutsua hävinneeksi langanpääksi samassa mielessä kuin edellisellä; se on tätä vain sikäli, että siihen sisältyvät mahdollisuudet jäivät tuolloin kesannolle.

Puheena oleva diskursiivinen kuvauskieli salli yksinkertaisten lauseiden jäsennyksessä kaksi mallia: substantiivi/verbi/adjektiivi ja substantiivi/verbi/substantiivi (K. Pietilä 1975, 23-31). Edellisessä tapauksessa verbiksi sallittiin vain kopula "on"/"ei ole"; jälkimmäiseksi sallittiin taas neljä vaihtoehtoa: "hyväksyy", "torjuu", "on samanlainen kuin" ja "on erilainen kuin". Lisäksi kuvauskieli salli konjunktiolla "jos" ja "koska" muodostetut yksinkertaisista lauseista yhdistetyt lauseet. Erittelyä varten tutkimusaineisto muokattiin kuvatonlaisiksi yksinkertaisiksi tai yhdistetyiksi lauseiksi.

Tietyissä mielessä tämä kuvauskieli muistuttaa englantilaisen East Anglia -ryhmän 70-luvun lopulla esittämän kielimallin suhdelauseosaa (Kress & Hodge 1979; ks. myös V. Pietilä 1986, 50-51). Toisaalta kuvauskieli pystyi huomioimaan vain hyvin kaipausti sellaisia lauseita, joista East Anglia -ryhmän kielimalli puhuu toimintalauseina. Tämä on sikäli luonnollista että aineisto, jonka käsittelemiseksi kuvauskieli kehitettiin, koostui 'staattisista' kuvaussisällöistä, ei niinkään 'dynaamisemmista' kertomussisällöistä.

VI

Viides avaus, johon tämä esitykseni myös loppuu, kytkeytyy osittain juuri mainittuun ongelmaan. Tämä avaus poikkeaa sikäli edellisistä, että yritys viedä sen varsinainen tematiikka läpi epäonnistui perusteellisesti. Mutta vaikka avaus epäonnistuneena raukesikin, siihen sisältyi silti tiettyjä tulevaa ennakoineita ideoita. Näiden ideoiden osalta sitä voisi kutsua avaukseksi journalististen tekstien *kerronnallisuuden problematiikkaan*.

Avausta lienee syytä taustoittaa muutamalla sanalla. 70-luvun alkupuolella Yleisradion PTS-elimessä oli vireillä nk. kivireki-projekti. Tarkoituksena oli kehittää sellainen luokittelu- tai kuvausjärjestelmä, jonka avulla voitaisiin saada kuva kaiken Yleisradion tarjoaman aineiston — tai ainakin uutis- ja ajankohtaisaineiston — sisällöstä. Pyrkimyksenä oli siis kehittää jonkinmoinen joukkotiedotussisältöjen yleinen kuvausjärjestelmä. Projekti kompasteli jatkuvasti suuriin vaikeuksiin ja lopuksi se haudattiin hiljaisuudessa.

Itse näin projektin keskeisimmäksi ongelmaksi sen, että se lähti sisällön erittelyn assosiativisen mallin pohjalta. Ajattelinkin että ongelma ehkä ratkeaisi, jos asiaa lähestyttäisiin diskursiivisesti samaan tapaan kuin K. Pietilä lähestyi kuvaustyyppisiä sisältöjä edellä esitettyä kuvauskieltä sommitellessaan. Kehitellessäni tätä ajatusta 70-luvun puolimaissa lähdin siitä, että uutis- ja ajankohtaisaineistot ovat tyypillisesti kertovaa esitystä. Päämääräksi asetui tällaisen esityksen käsittelemiseksi soveltuvan ku-

vauskielen kehittäminen.

Valitsin lähtökohdaksi tässä sen muodon, ”jolla tekoja kielessä kuvataan” (V. Pietilä 1976, 10). Ajattelin että esim. uutisen lauseet tai niistä rakentuvat kokonaisuudet pitäisi olla saatettavissa yksinkertaisimmillaan subjekti/predikaatti/objekti -rakenteeksi: joku (subjekti) tekee (predikaatti) jotain (objekti). Asia alkoi mutkistua kun tähän perusrakenteeseen oli pakko ottaa yhä uusia jäseniä. Lopullisesti työ mutkistui kun pyrin kehittämään rakenteen kullekin jäsenelle kattavan luokituksen. Kompastuin samaan kuin kivireki-projekti: on mahdotonta kehittää kattavaa ja systemaattista sisällön kuvausjärjestelmää muuta kuin sellaisella äärimmäisen karkean-yleisellä tasolla, jota tuohon aikaan jo kehitetyt luokitusjärjestelmät edustivat. Ajatus joukkotiedotussisällön yleisestä kuvausjärjestelmästä oli siten langanpää, josta vetäessä ei tullut kuin tyhjää käteen.

Projektini rautessa hävisi näkyvistä myös journalististen tekstien kerronnallisuus-problematiikan langanpää. Tavoitin sen uudelleen hyppysiini 80-luvun loppupuolella. Tähän on monta syytä; yhtenä — tosin ei tärkeimpänä — se, että 80-luvun kuluessa törmäsin yhä useammin teksteihin, joissa uutisista puhuttiin kertomuksina. Vetäessäni tästä langanpäästä esiin tuli yhtä ja toista sellaista, mihin ei vielä 70-luvulla ollut osannut kiinnittää riittävä huomiota. Esiin tuli ennen muuta narratologia jonakin, jonka pohjalta näytti mahdolliselta rakentaa välineitä joidenkin journalististen tekstien herättämien tutkimusongelmien käsittelemiseksi — esimerkiksi ongelmien, joihin jo Suovan avaus viittasi. Tätä lankaa olen viime vuodet kerinyt. Kertyykö kerä vai purkautuu se aikanaan häviäväksi langanpääksi, sen näyttää tulevaisuus.

Viitteet

1. Esitys ”Tiedotusopin muisteluseminaarissa” Tampereen yliopistossa 30.8.1991.

Kirjallisuus

- ANG, Ien. *Watching Dallas*. Methuen, London 1985.
- ANG, Ien. *Culture and Communication: Towards an Ethnographic Critique of Media Consumption in the Transitional Media System*. *European Journal of Communication* 1990(5):2-3, 239-260.
- CAREY, James W. *A Cultural Approach to Communication*. *Communication*, 1975(2):1, 1-22.
- DAHLGREN, Peter. *Beyond Information: TV News as a Cultural Discourse*. Monisteessa: FURHOFF, L. & HEMANUS, P. (eds.). *New Directions in Journalism Research*, 80-95. Tampereen yliopiston tiedotusopin laitoksen julkaisusarja B:17, 1985.
- DAHLGREN, Peter. *Mitä se merkitsee? Tiedotustutkimus*, 1987(10):3, 3-15.
- FISKE, John. *Television Culture*. Routledge, London/New York 1987.
- HALL, Stuart. *The Whites of Their Eyes*. Teoksessa: BRIDGES, G. & BRUNT, R. (eds.). *Silver Linings: Some Strategies for the Eighties*, 28-52. Lawrence & Wishart, London 1981.
- HEIKKINEN, Kalle (toim.). *Kymmenen esseetä elämäntavasta*. Oy Yleisradio Ab, Helsinki 1986.
- HEMANUS, Pertti & PIETILÄ, Kauko. *Seitsemän erää journalismista*. Vastapaino, Tampe-

re 1982.

- HIMANEN, Hannu. Suomalaisen tiedotustutkimuksen synty ja kehitys. Tiedotusopin pro gradu -tutkielma, Tampereen yliopisto 1975.
- HÄNNINEN, Sakari. Aika, paikka, politiikka. Tutkijaliiton julkaisusarja 17, 1981.
- JENSEN, Klaus Bruhn. Televisiouutiset, arkipäivän tietoisuus ja poliittinen toiminta. Tiedotustutkimus, 1987(10):4, 11-23.
- KOIVISTO, Juha & SUIKKANEN, Risto. Paroni Münchhausenin perilliset paradoksaalisessa tilassa. Esitelmä tiedotusopin lisensiaattiseminaarissa 13.3.1991.
- KRESS, Gunther & HODGE, Robert. Language as Ideology. Routledge & Kegan Paul, London 1979.
- KUHN, Thomas S. The Structure of Scientific Revolutions (2nd ed.). Chicago University Press, Chicago 1970.
- MONTONEN, Marjatta. TV-ohjelmien vastaanoton analyysi. Teoksessa: MÄKELÄ, Klaus (toim.). Kvalitatiivisen aineiston analyysi ja tulkinta, 192-220. Gaudeamus, Helsinki 1990.
- MORLEY, David. The *Nationwide* Audience. British Film Institute, London 1980.
- MORLEY, David. Where the Global Meets the Local. *Screen*, 1991(32):1, 1-15.
- NORDENSTRENG, Kaarle. Policy for News Transmission. Teoksessa: McQUAIL, D. (ed.). *Sociology of Mass Communications*, 386-405. Penguin, Harmondsworth 1972.
- PELTOLA, Pekka. Raportti kirkonkylien liepeiltä. Oy Yleisradio Ab, PTS-elin 1969.
- PELTOLA, Pekka. Raportti vaalikeskustelujen vaiheilta. Oy Yleisradio Ab, PTS-elin 1970.
- PIETILÄ, Jyrki. Tiedotustutkimus ja toimittajakoulutus. *Tiedotustutkimus* 1990(13):3, 27-36.
- PIETILÄ, Kauko. Näkikö silmä, kuuliko korva. Tampereen yliopiston Yhteiskuntatieteiden tutkimuslaitoksen julkaisusarja A:44, 1973.
- PIETILÄ, Kauko. A Study in the Methodology of Consciousness Research. Tampereen yliopiston Yhteiskuntatieteiden tutkimuslaitoksen julkaisusarja B:24, 1975.
- PIETILÄ, Veikko. Iltatuulen viesti. *Tiedotustutkimus*, 1982(5):4, 48-55. (Julk. alunp. 1967.)
- PIETILÄ, Veikko. Joukkotiedotussisällön yleisistä kuvausjärjestelmistä. Päiväämätön esitys tiedotusopin tieteellisessä yhteisössä tai lisensiaattiseminaarissa 1976.
- PIETILÄ, Veikko. Diskurssianalysistä. *Tiedotustutkimus*, 1986(9):1, 48-57.
- PIETILÄ, Veikko; MALMBERG, Tarmo & NORDENSTRENG, Kaarle. Theoretical Convergences and Contrasts: A View from Finland. *European Journal of Communication*, 1990(5):2-3, 165-185.
- STARCK, Margaretha. Osystematiska iakttagelser och subjektiva reflektioner med anledning av en intervjuresa. Oy Yleisradio Ab, LPS-avdelningen 1968.
- SUOVA, Eino. Sanomalehtitiede valinkauhassa. *Tiedotustutkimus*, 1982(5):4, 24-37. (Julk. alunp. 1956.)
- TYÖRYHMÄ. Hetken kuluttua: uutiset! *Tiedotustutkimus*, 1981(4):4, 3-21.